

helyzet, ugyanis a mérkőzésnek háromszoros közönsége van: nézi két báb (a két pandúr); nézi a Kislány; és nézi a publikum.

Az előadásnak több vége van. Dzsoni és Árnika történetének mindjárt három. Az igazi, várva várt hepiend már a Hétfejű Tündérrel való találkozáskor bekövetkezik: megtörik a varázslat, egyiküknek sem kell többé kacsaként élnie. Am a nagy boldogság halasztódik, mert a hazafelé igyekvő pár útja elvisz a Százarcú Boszorka háza előtt is. Végül minden jóra fordul, a Boszorkát elhagyja a varázsereje, belátja és jóváteszi hibáit. Dzsoniék nagy lakodalmat csapnak. Itt lenne vége (immár másodszor) a mesének. De a Kislány tovább kérdezősködik, ezért az Apa folytatja a történetet. A háttérben megjelenik a Százarcú a kis Dzsonival (a boldog pár gyerekével), s megvallja neki: minden boszorkányságnál jobb dolog, hogy a kislány szeretettel mosolyog rá. Az egyre akadozóbb előadás lelassul, majd döcöc egy utolsó az Apa és a Kislány melankolikus-filozofikus párbeszédében. Az Apa utolsó mondata – a valóságban nem biztos, hogy minden jóra fordul, „de nagyon kell akarni” – talán elbírta volna az erőteljesebb beavatkozást, s úgy nem fordulna a lagzi vidám hangulata borongósa.

A szemet-lelket gyönyörködtető előadás láttán érthetetlen számomra, miért volt üres aznap a nézőtér fele.

LÁZÁR ERVIN: SZEGÉNY DZSONI ÉS ÁRNIKA (Budapest Bábszínház)

DRAMATURG: Nánay István. RENDEZŐ: Lengyel Pál.

SZEREPLŐK: Kátai István m. v., Ellinger Edina, Ács Norbert, Kenyeres Zsuzsa, Gyurkó Henrik, Juhász Ibolya, Turcsányi Erzsébet, Csák Zsolt, Kemény István, Rusz Judit, Bognár Péter, Monori Balázs.

SZEKERES SZABOLCS

Demagógok és képregényhősök

■ REJTŐ JENŐ: A NÉMA REVOLVEREK VÁROSA; VANEK ÚR AFRIKÁBAN ■

Mira János Sergio Leone hatvanas évekbeli spaghetti-westernjeit idéző, forgószínpadon elhelyezett díszletei hol a Volt egyszer egy Vadnyugat kezdő képsoraiból ismerős vasútállomást, hol egy szobabelsőt, hol egy csehót ábrázolnak a Magyar Színház A Néma Revolverek Városa című előadásában. Az alkotók úgy gondolhatták, hogy a Leone-idézetek és Ennio Morricone zenéje elviszi a vállán a produkciót.

A színpadi adaptáció alapjául szolgáló Rejtő Jenő-regény az áldemokratikus hordószónokokról, a közösséget butító, önjelölt népvézerekről, vezető és vezetettek, egyén és tömeg csalóka viszonyáról mesél. Mindezt oly meggyőzően teszi, hogy írása néhol szociálpszichológiai tanulmánynak is beillene. Mi történik akkor, ha egy kisember hirtelen

hatalomhoz jut? Hogyan él vele? Hogyan viszonyulnak az új helyzethez a többiek, a vezetettek? Ezek a kérdések jut(hat)nak eszünkbe a regény olvasásakor.

Ahogy az elbeszélő megjegyzi: „Pencroft valóságos csodával állt szemben, ha valaki lóhátról beszél, és hallgatni akarnak rá, azt mondhat, amit akar, az emberek éljenezni fogják.” *A Néma Revolverek Városa* mindezekelőtt mulatságos kóperegény, akárcsak a szerző többi szövege, de ha ennél mélyebb dimenziókra vágunk, akkor sem csalódunk.

A legtöbbször P. Howard néven publikáló író a komédia legősibb hagyományát alkalmazza: a név- és személycserét. Pencroft, a világ legbalszerencsésebb betörője azonban a plasztikai műtéttel nemcsak arcát, hanem pechsorozatát is hasonmására hagyja. Benjamin Walter viszont szülővárosában, Filliponban szerzett ellenségeit örökíti alteregójára.

Iglódi rendezése a cselekmény legegyszerűbb, teljességgel zökkenőmentes elmesélésére helyezi a hangsúlyt. Ennek érdekében öncélú, funkció nélküli hatáselemektől sem riad vissza. Például képeket vetít a színpad közepén elhelyezett vászonra. Az audiovizuális elemek feladata az lenne, hogy a színpadi cselekmény valamely részét kiemeljék, ellenpontosítsák, összefoglalják, esetleg előre jelezzék, netán megerősítsék a szöveget – itt azonban egyiket sem teszik, tényleg fölöslegesen: nélkülük ugyanígy lehetne követni és érteni a történetet. Akkor meg minek?

Gera Zoltán (Sterbinszky), Kállai Ferenc (Cödlinger) és Cserna Antal (Pencroft)
A Néma Revolverek Városában

Szkárosy Zsuzsa felvétele

Az még csak érthető, miért szól a *Volt egyszer egy Vadnyugat* vagy *A Jó, a Rossz és a Csúf* muzsikája, de hogy kerül ide *A profi* zenéje? Az alkotók tán úgy gondolhatták: mindegy, csak Morricone legyen.

Cserna Antal Pencroftként kevésbé bűnöző, inkább szorongó kisember, aki saját maga dőbben meg legjobban azon, milyen események közepébe csöppent. Az eleinte nagyszájú svindler, miután felfogja a helyzetet, igyekszik minél összébb húzni magát. Hatalma teljében válhatna igazán féltelmetessé. A csalót Cserna még lelkesen játssza, a hatalommal bíró, villogó kisembert azonban már képtelen megmutatni.

A mellékszereplők közül kiemelkedik Kállai Ferenc ifjabb Cödlinger szerepében. A szenilis, nagyothalló bolond az ő nagy-szerű ritmusérzékének köszönhetően válik emlékezetessé. Mindenhol ott van, ahol nem kellene, és mindig a legrosszabbkor szúr közbe valami olyan marhaságot, hogy végül már gyanús: talán nem is annyira bolond az öregúr...

A rejtély kulcsa Gera Zoltán Sterbinszky inasának kezében van, ő a nagy manipulátor, aki a háttérből irányítja az eseményeket.

A rendezés a többi színész nagy részét bugyuta, képtelen helyzetekbe kényszeríti. Játékuk ezért aztán a szövegfelmondásra korlátozódik. Az író többet érdemelne.

A József Attila Színházban bemutatott *Vanek úr Afrikában* Rejtő regényeiből, alakjaiból szerkesztett montázs. A szerző, Tasnádi István számára már nem ismeretlen ez a műfaj, hiszen Anthony Burgess *Gépnarancsából* és Bret Easton Ellis *Amerikai psychójából* vett szövegekből írt már hasonló eljárással színpadi adaptációt *Nexxt* címmel a Krétakör Színház számára.

Itt az alaphelyzet a következő: a munkaszolgálatra behívott Író (bizonyára maga Rejtő Jenő) a makkoshotyкаи resti kocsmárosának való tartozásait törlesztendő írja a darabot. A képzeletében megjelenő történet elevenedik meg aztán a színpadon.

Ahogy az előadás elején a nyitott ajtón át be-betör a hóvihár, úgy jelenik meg a szereplők életében a korabeli, második világháborús Magyarország egy-egy jellemző mozzanata: az állomáson átbogó vonatról német nyelven parancsszavak hallatszanak, a második felvonásban feltűnő német sportember, Hans fizimiskája Adolf Hitlerét idézi, egy arisztokrata szereplőt többször figyelmeztetnek, hogy ő nem el-lentengernagy.

Ezek a korhű miliő megteremtését célzó effektusok azonban nem túl erősek ahhoz, hogy eltávolítsák, netán elgondolkoztas-sák a nézőt. Méhes László jó ritmusú rendezése a háttérre vetített ötletes képregény-nyel jelzi azt, hogy Vanek úr végeláthatatlan, derűtséget keltő anekdotái – Szekeres Tivadar és Gróf Bäden fogadása, Szerémi

Schiller Kata felvétele

Reviczky Gábor (Vanek úr) és Tompos Kátya (Hegyi Irén) a Vanek úr Afrikában című előadásban

Antal abbéli igyekezete, hogy kicsempéssze Franciaországba jó pénzért világraszóló haditalálmányát – mind-mind egy sosem volt álomvilág részei. Mivel az első felvonás Rózsa István diszleteivel a nyomorúságos makkoshotyкаи pályaudvaron játszódik, a műfajmegjelölésként használt képregény inkább a második, Nizzában, egy luxusüdülőben játszódó részre jellemző. A vetített rajzok és az ábrázolt világ közötti transzparencia itt jóval szem-betűnőbb. A rendezés egyes figurák és jelenetek kimerevítésével hangsúlyozza a képre-gényszerűséget.

Reviczky Gábor Vanek B. Eduárdként hatalmas rutinnal, előző szerepeiből jól ismert eszköztárral adja a simlis hazudozót. Schnell Ádám is szokásos formáját hozza az állan-dóan bajt szimatoló, képzelt vagy valós veszély esetén neurotikus mozgású (ál)hamisító Szekeres Tivadar szerepében. Újréti László Gróf Bädenként leginkább a poentirozásra ügyel – ezt szinte hibátlanul teljesíti is. Galambos Erzsi szuggesztivitása, hangja egy kuplé erejéig betölti a színpadot. Kocsis Judit azt is megmutatja: Nusi újságírónt nem-csak az arisztokratákkal készített írások foglalkoztatják, hanem lankadatlan férfiéhsége is hajtja.

Besenczi Árpád Braun pincére vezet át minket a kezdő kép zsibbasztó kietlenségéből a rejtői álomvilágba.

Merészebb, a József Attila Színház hagyományaitól távolodó, a második világháborús Magyarország társadalmi jellegzetességeit erősebben hangsúlyozó rendezői koncepcióval ütősebb előadás lehetett volna a *Vanek úr Afrikában*, így csak egy kellemes este kerekedik belőle.

REJTŐ JENŐ: A NÉMA REVOLVEREK VÁROSA (Magyar Színház)

SZÍNPADRA ÍRTA: Schwajda György. **DÍSZLET:** Mira János. **JELMEZ:** Tordai Hajnal. **RENDEZŐ:** Iglódi István.

SZEREPLŐK: Cserna Antal, Végh Péter, Kubik Anna, Tóth Éva, Kállai Ferenc, Szakácsi Sándor, Gera Zoltán, Raksányi Gellért, Dániel Vali, Bokor Ildikó, Pathó István, Pavletits Béla, ifj. Jászai László, Botár Endre, Mihály Pál, Szatmári Attila, Szabó Máté, Izsóf Vilmos, Varga Éva m. v., Szauder Dominika, Szűcs Sándor, Simon András.

VANEK ÚR AFRIKÁBAN (József Attila Színház)

REJTŐ JENŐ MŰVEI ALAPJÁN ÍRTA: Tasnádi István. **DÍSZLET:** Rózsa István. **JELMEZ:** Tordai Hajnal. **RENDEZŐ:** Méhes László.

SZEREPLŐK: Reviczky Gábor, Tompos Kátya, Zöld Csaba, Újréti László, Galambos Erzsi, Schnell Ádám, Kocsis Judit, Besenczi Árpád, Juhász György, Timkó Eszter, Láng József, Háda János, Maday Gábor, Önböli Pál, Bárd Noémi Polli, Jakus Szilvia, Blazsovsky Ákos. Közreműködik: Várady Tamás és zenekara.